

ההתענגות והגוף החברתי-אריק לוראן

לקוח מתוך "תשוקות דתיות של ה-*parlêtre*", הרצאה שנתן אריק לוראן בקונגרס ה-10 של ה-AMP, ריו דה ז'נרו-22.4.16

פרויד שם לב לשיגעון של שיח האדון, בהתענגות של המנהיג של ההמון, המון שמה שכונן אותו הוא [1]: "המון ראשוני כזה שהוא מניין יחידים, שבמקום אידאל האני שלהם שמו אותו המושא עצמו, ובעקבות כך מזדהים הם הזדהות הדדית בתוך האני שלהם". אין המדובר באידאל הזה ביושרו של האב של האדיפוס, אלא באב של שבט, שבמיתוס הפרוידיאני, הייתה לו את הגישה לנשים באופן בלתי מוגבל. ההתענגות הזו ללא גבולות משתכנת בתוכו והופכת אותו למעורר דאגה [2]: "מנהיגו של ההמון ממשיך עוד להיות בבחינת האב הקמאי הנותן פחדו על הכל וההמון מוסיף עוד לרצות בשליטה ללא מצרים עליו, בכל נפשו ובכל מאודו מבקש ההמון לקבל דינה של מרות, וכלשונו של לה-בון, נפשו יוצאת להשתעבדות." ביסוס של הקשר החברתי על מושב דחפי של ההזדהות אינו מאפשר בשום צורה לדמיין אותו כהרמוני. בקשר החברתי מתקיים תמיד העקרון הזה של היעדר גבול-באופן גלוי, במקרה של ההמון בצורתו הראשונית, אך נמצא גם בצורות היציבות של ההמון.

מנקודת המוצא הסוציולוגית של ה"המון", היסוד של הקשר החברתי מוגדר על ידי התו ההיזדהותי לאב של השבט. לאקאן ידלג על כך ויציע לנו סדר חדש של הקשר החברתי, זה שנקודת המוצא שלו זו הפנטזמה וההתענגות ולא עוד זה היוצא מההזדהות.

פסיכולוגיה של ההמון שונה נפרשת בפנינו מנקודת מוצא של הפנטזמה, שכוללת בה בעת גם רישום של האובדן של הסובייקט וגם ייצוג של ההתענגות. האופנות הראשונה של הקשר החברתי עוברת לפיכך דרך אופני הסובייקטיביזציות האירוטיות, שמעבירות את עצמן סוציאליזציה כדי להרכיב את הצורות העכשוויות של לחיית אוריינטציה מינית. זה המקרה בקהילות הלהט"ב (LGBTQ) או הסאדומאזוכיסטיות. יש להוסיף לקהילות ההתענגותיות, שמרחיבות את אוצר המילים של הביופוליטי את סיגנונות החיים ה-"אלטרנטיביים", את הקהילות של מי שזורעים אי סדר, שמצביעים על הגירסה האחרת של הפנטזמה, הרגע בו הסובייקט נלכד מחדש באובדן שלו. אילו הקהילות של הצעירים המובטלים בעלי דיפלומות באירופה, אילו שזכו לשם "*indignados*" באמריקה הלטינית, ובמדינות דוברות האנגלית "*Occupy...*". בתנועות הללו המדובר בעיקר על לתפוס מקום סובייקטיבי, זה של הצעקה, אמירה שחוזרת לרגע של האובדן. האמירה הטהורה הזאת מנוגדת לרשימה של היגדים של תביעות מוגדרות. היא מעידה על הקושי להבר את האמירה הזאת בתוך תוכנית קלאסית של תביעות משותפות.

מאידך, יכולנו לראות בהיסטוריה של התנועות הללו את ההתפתחות של שני זמנים של פנטזמה. מצד אחד, הצעקה של הסובייקט, מאידך הגחה של אובייקט-a. בזמן השני, למעשה נטלנו חלק בהתגשמות של *kakon*, האובייקט הרע, של ההתענגות הרעה הזאת, שהסובייקט אינו חדל מלרצות להיפטר ממנה. הגוף ממנו מחולצת הצעקה לאי סדר אינו של חכמה אלא של תשוקה. זה גוף שמתענג, שהוא מסומן על ידי אפקטים רבי עוצמה, שהעוצמתו מביניהם הוא המועקה. גוף אחד שעבור לאקאן יש לתפוס אותו באופן שקרוב לשפינזה. זה כמו כן הגוף של הסובייקט כגוף של הפוליטי. גוף אינו ביולוגי, [3] וזה מסיבה זו שהוא יכול להיות חי או מת. גוף הוא המקום בו נחווים אפקטים ותשוקות, כך בגוף הפוליטי כמו גם בגוף של הפרט. תשוקות פוליטיות חדשות מגיחות כאירועים של גופים פוליטיים חדשים, ואז הם משנים צורה.

Occupy Wall Street, שיש המתייחסים אליו כמשהו שהתפוגג ללא תוצאות, נתן רוח גבית לקמפיין של ברני סנדרס. וכשהעיוותים נהיים קשים, כמו בנבדה שמה שאירע בה מתרחש מעט בארה"ב, רואים בשיבתו של הפן של ה-"*Occupy...*". בספרד, התנועה האופקית של ה-*Podemos* פינתה מקום למפלגה יותר מידי היררכית לטעמים של אחדים, אך נתנה את רישומה, כך ניראה, באופן שמחזיק מעמד בשיחים הממוסדים והתשוקות הפוליטיות. ההפגנות הגדולות שהדליקו את ברזיל במהלך תחילת 2013, לא נעשו בשם סדר משותף מוסכם. לא היה תו היזדהותי שיכול היה להסביר את התנועות ההמוניות הללו. אנחנו רואים בשיבה של שני מחנות שעוברים כחומה שחוצה בברזיל את המפגינים בעד ונגד הליכי ההדחה של הנשיאה דילמה רוסף. בפרז, תנועת ה-"*Nuit debout*" הנכיחה את עצמה בו בזמן כריק וכסיעה. טקסט שהועבר ע"י מספר מארגנים ב-7 לאפריל 2016, והיה חתום בשם בדוי של קאמיל דה-לפלאס מעורר "ריק, פניות", שזה מה שמסמלת ככר הרפובליקה בפרז. הקריאה ממשכה: "הריק הזה, לא היה עלינו ליצור אותו סביבנו. אנחנו חיים כולנו בתוכו זה זמן רב. זה הריק של הלגיטימיות בו מתקבלות כמעט כל ההחלטות כיום". [4] מצד אחד הריק, מצד שני, ובאופן סימולטאני פינקלקראוט, (*Finkelkraut*) מסולק מהמקום, כמי שמגלם את האובייקט הרע, ה-*kakon*, זה שלא צריך להיות שם.

אילו שני זמנים של פנטזמה שמופיעים בתנועות הללו שמצביעים באופן מושלם על אופן של קשר חברתי שאינו עובר דרך ההיזדהות עם תו אחד משותף, אלא מתפקד דווקא ברגיסטר של גוף פוליטי שמויצר כקיום לוגי, שחוצים אותו תשוקות פנטזמטיות.

-
- [1] פרויד, ז-פסיכולוגיה של ההמון ואנליזה של האני – עמ' 55 (הוצאת דביר 1988)
- [2] שם עמ' 64.
- [3] ז'אק-אלן מילר- ביולוגיה לאקאניינית ואירוע גוף מתוך *La Cause Freudienne* – מס' 44 פברואר 2000- עמ' 17.
- [4] ראיון עם לואיק בלונדיאה, (Loïc Blondiaux) שמובא כאן הודות לקטריין וינסן, מתוך: *Le Monde*, 16 לאפריל 2016.

on septiembre 18, 2016 [Enlaces a esta entrada](#)

Enviar por correo electrónicoEscribe un blogCompartir con TwitterCompartir con FacebookCompartir en Pinterest